4-a Jaro. N-o 159 APERAS

SEMAJNE 20. Oktobro 1927

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e
Gvidanto: E. Lanty

SIDEJO de Ekzekutiva Komitato de SAT
23, rue Boyer, Paris-20e

ADMINISTREJO: Colmstr. 1, Leipzig O 27
Administranto: R. Lerchner

ĈINOJ PAROLAS

En "S-ulo" n-o 156 mi legas la bonegan tradukon: "*Ĉinio* vidita de franca burĝo". Kaj, tre komprenebla hazardo, ĉar Ĉinio vekadas nun tutmondan atenton, en franca revuo "*Europe*" (Eŭropo) mi trovas, tuj poste, du artikolojn de *Ĉinaj Ĉinoj*, J. B. Kin-Jin-Jiu kaj Ŝen-Ĉeng.

Tiuj du ĉinaj verkistoj povus esti la vojaĝkunuloj, kiujn la franca ĵurnalisto Robert Poulaine (Rober' Pulen'), konis sub eŭropaj vestoj de Eŭropo ĝis Sibirio, kaj sub ĉinaj vestoj tuj post trairo de la ĉina limo.

Nun pri la artikoloj mem de la du ĉinaj intelektuloj. J. B. Kin-Jin-Jiu skribis en la revuo "Eŭropo" 15. 9. 27 pĝ. 101 kaj sekv. en artikolo *Ĉina renaskiĝo kaj influo de Romain Rolland* interalie:

"Ĉinio, kun speciale longa kaj pacienca vivado, malcedis jam kontraŭ multaj uraganoj. La nuna uragano estas la malpli danĝera, la pli fruktoriĉa.... Tra tiranrabado de generaloj... eksplodas spirita revolucio, multe malpli ruiniga, ege pli sukcesa ol politika revolucio ... Nova ĉina spirito formiĝas, ... fruktanta dank' al ĝia longa heredeco, pliriĉa per eŭropaj pensoj.

"...Ni preterpasas por ĉiam malnovan literaturon. Vere estas, ke tiu literaturo faris ĉefverkojn de rafinita arto, poeziaĵojn de nesupereblaj harmonio kaj vivbeleco, fidele spegulantajn azian trankvilecon kaj profundan amon al la naturo. Sed kampo tro malgranda, suko elĉerpita estas.

"...Popolo, kiu parolas lingvon tre diferencan de skribita literaturo, nenion komprenis en ĝi kaj restis for. Abismo disigis *Literściulojn* de senliteruloj. — Nun, tiu abismo ŝtopopleniĝis, dank' al venko literatura de parolata lingvo super mortintaj liter-aroj.

"Lu-Sjun, kun sia realista arto, enirante la intiman vivon de malfeliĉa proleto, eble egaliĝas je la plej grandaj rusaj skribverkistoj. Ino Ping-Sing, en siaj versoj kiel en siaj noveloj, malkaŝas kune graciecon kaj delikatecon de fermata virino kaj novan virinan tipon, penseman, noviganta, ribelantan...

"Poezieca pesimismo de lastaj jaroj, same kiel Yo-ta-fu'a influo, forpasis. La hodiaŭa junularo, krude luktanta, montras tiom da kuraĝo, da spirita ardego, ke niaj antaŭuloj, se ili reviviĝus, ekmirus. Tial kompreneblîĝas kun kia entuziasmo tiu junularo akceptas la veran heroismon de Romain Rolland.

"Kun skribverkistoj kaj artistoj de Eŭropo, ni intime ekunuiĝis. Tiaj eŭropanoj ne pli estas meĥanikaj dresistoj de materio ... kaj de siaj najbaroj; ili estas homoj, kiel ni amantaj kaj suferantaj. Kiel ni, bonfine, ili revas liberecon, pacon, tutmondan fratecon. La mondo pliarĝiĝis; superbordiĝis la kvar maroj. kiujn niaj praantaŭuloj konsideris kiel ĝiaj limoj. Trans oceanoj, *ni havas amikojn.*

"...Responde al malproksima eĥo de Tolstoj, de Kropotkin, kiujn ni nun familie konas, resonegas pli laŭte ol ĉiam voĉo de antikva ĉina filozofo Metze (500 j. antaŭ Kristo), proklamanta krimecon de milito kaj tutmondan amon...

"Paco kaj frateco estas karakteraj pensoj de revema Ĉinio. La tromemestima senbrideco de reĝoj ĉiam mallaŭdiĝis per kleruloj. Reĝuloj kaj kleruloj, kvazaŭ ĉiuj admiris kaj respektis profunde la plicivilizemajn landojn; tiel estis (tiel estas ankoraŭ) Buda-a lando (Hindio)."

"... Ni kredis, ke eŭropa demokrataro, laŭ ĝiaj grandaj pensuloj, kontraŭfarus erarojn de siaj regantoj...

"Ŝed ho ve! Granda milito 1914—1918 ... Nemezurebla elreviĝo... al kiu terura abismo kondukis tiu flamanta civilizeco... Ni nur rekonis nian idean Eŭropon, aŭdantaj solecan voĉon, plena je dolĉeco kaj morala kredo, kiu leviĝis "super miksbatalo" (R. Rolland).

"Kion pensu ni hodiaŭ, kiam rekomencas koloniaj militoj?..."

"Inter imperiemaj regnoj kaj Ruĝa Rusio, pli bona certe estas la lasta... (kiu) mem iniciatis forlasi siajn malĝustajn kontraktojn, dum imperiemaj regnoj minacas, mensogas kaj perfidas, por konservi, ankaŭ por plilarĝigi siajn firajtojn en Ĉinio.

"...Kuo-ming-tang entenas kvazaŭ ĉiujn klerulojn .... Ĝi klopodas precipe *konvinki* nordajn soldatojn: ĝi kompatas ilin. Malmultaj kaj indignindaj estas niaj malamikoj *en Ĉinio:* kelkaj generaloj kaj politikuloj "nordistaj", feĉo de eks-reĝularo, maljunaj opiofumantoj, malĉastemaj porkaĉoj... Malantaŭ ili kaŝiĝas unghavaj (imperiemaj) Regnoj.

"Heroa (ĉina) junularo! Vi ne estas sola; transoceanoj, vi vekas kompaton kaj simpation. Milionoj da prematuloj, kiuj suferas kaj luktas kiel vi, aliĝas entuziasme al viaj, siajn klopodojn."

Tiel skribas tiu Ĉiniano. Nun, la dua, sub titolo *Movado de Ĉinaj Studentoj-Laboristoj en Francio,* subskribita Ŝen-Ĉen (aŭ Ŝeng-Ĉeng?).

La tuta bela prozo de tiu artikolo estus tradukinda, tre rapide rakontanta la

tutan ekvekiĝon de Ĉinio dum la lasta jarcento ĝis nun. Jen peceto:

"La 4. majo kaj 3. junio 1919, grandegaj manifestacioj de studentoj en Pekin vekis atenton de tuta Ĉinio. De tiu tempo, junularo metode kaj superordinare klopodas eduki popolon. Samtempe, Laboro estas ĝia dio. ... (Ĉinaj studentoj en Eŭropo) konas kruelegajn suferojn. Tial ili restos nelacigeblaj pioniroj de kuniĝo kaj paco inter popoloj, kaj deziras regnon de justo, bono, laboro."

"... Ni, studentoj-laboristoj, etendas manon al Okcidento, dirante:

"Ni marŝos por vi, vi vidos por ni..."

Do, ni legis iun reakcian okcidentverkiston, kaj du studemajn idojn de la ĉina "termitaro", ĉar laŭ Poulaîne, vivo en Francio estas Homaro, sed sama gevira vivo en Ĉinio estas Termitaro.

Kie estas la sovaĝulo, inter tiuj tri uloj? *Jiet.*

La martiroj de Tolpuddle

(daŭrigo kaj fino)

Malgraŭ la ĵurpromesoj pri sekreteco, la stariĝo de la societo fariĝis konata.

La timo pri ĝia influo sekvigis persekuton. La unuiĝo fondiĝis la 21-an de oktobro 1833; la 21-an de februaro 1834, nur 4 monatojn poste, afiŝoj estas elmontritaj de la mastroj, avertantaj la laboristojn, ke membreco estas krimo, punebla per 7-jara ekzilo.

Tiutempe la unuiĝo ankoraŭ ne komencis funkcii. Neniaj postuloj aŭ pretendoj estis faritaj; neniu mastro aŭ lia posedaĵo estis minacita. Tamen, tri tagojn post la elmontro de la afiŝoj, George Loveless, James Loveless, Thomas Standfield, John Standfield, James Hammett kaj James Brine, ĉiuj nomitaj "malboninklinaj personoj", estas arestitaj kaj ĵetitaj en karceron.

La aresto kaj traktado dum ili atendis la juĝesploron montris, ke la mastroj firme decidis premsufoki metiunuiĝismon je naskiĝo, kvankam malpermesaj leĝoj estis forigitaj. Dum la juĝa ekzamenado oni ĉiel klopodis por makuli la personajn karakterojn de la arestitoj, sed eĉ la mastroj instigiĝis diri, ke ili estas bonaj servistoj kontraŭ kiuj ili aŭdis nenian plendon. Tamen oni kondamnis la laboristojn. Tio ĉi okazis en 1834, sed la leĝoj kontraŭ asociiĝo estas forigitaj en 1824. Klare, ne estis kontraŭleĝe starigi asocion por plialtigi salajrojn en 1834.

Malnova ne forigita leĝo (preskaŭ de ĉiuj forgesita, kaj kies ekziston la arestitoj ne sciis) kontraŭ ribelemaj societoj estis revivigata. Post absurda esploro tiuj ĉi ses laboristoj estas kondamnitaj je 7-jara ekziliĝo.

"The Times" (La Tempoj), grava Londona ĵurnalo, la 21-an de marto 1834, kvankam konfesinte, ke la juĝo estas "tro severa", deklaris: "Sed ĝi eble estos utila, se ĝi disvastigos timemon inter tiuj pli kleraj kaj fortaj incitantoj de la urbaj loĝantaroj tra Anglio". Pli poste, la 1-an de aprilo 1834, "La Tempoj" diris: "Ĉiuj framasonoj... povus kun sama justeco esti kondamnitaj je ekzilo pro la fakto, ke ili faris sekretajn kaj kontraŭleĝajn ĵurojn same kiel ĉi tiuj kompatinduloj... En la afero de la laboristoj la formala akuzo kontraŭ ili estis, ke ili donis kaj estis interligitaj per sekretaj, kaj sekve kontraŭleĝaj, ĵurpromesoj; dum fakte la vera kaŭzo de ilia kulpigo estis la starigo de unuiĝo por plialtigi per diversaj rimedoj de minaco kaj reteno, la gradon de salajroj."

Jen la vera klarigo de la aresto, ekzameno, kaj kondamno. La leĝo estas streĉita, la juĝo estas tro severa, sed se la pensoj de aliaj laboristoj rilate al kombino por pli bonaj salajroj kaj kondiĉoj estos haltigataj, la kondamno estas pravigebla. La vera celo ne estis defendi la regnon kontraŭ ribelo, sed timigi aliajn laboristojn.

Okazis protestoj en la parlamento, manifestacio de laboristoj en Londono, kaj petskribo estis subskribata de granda amaso, sed la registaro rifuzis interveni kaj la homoj estis ŝipe transportataj al Botany Bay (Botani Be), Aŭstralio.

Aliaj sindikatoj kaj influhavaj simpatiantoj daŭrigis siajn klopodojn pro la laboristoj; ili kolektis 1 300 funt. sterl., kaj post 2 jaroj sukcesis devigi la saman registaron, ke ĝi pardonu la laboristojn. Efektive la registaro devus peti pardonon kaj pagi kompenson.

Kvin laboristoj revenis Anglion kaj loĝiĝis en provinco Essex (Esseks), Orient-Anglio. George Loveless, la ĉefo, poste elmigris Kanadon, kaj en 1873, oni sciiĝis, ke prosperis al li.

Estis en 1908, ke plano rememoriga estis farita kaj oni eldonis pamfleton petantan monsumojn. Ĝia celo estis granda, ĉar ĝi celis dece signi nian honorigon de la Tolpuddle Martiroj per konstruo de du bonaj dometoj kun ĝardenoj ĉe la vilaĝo, kiel hejmo por maljunaj agronomiaj laboristoj, kaj per donaco de stipendio ĉe Ruskin'a Kolegio al iu Dorsetŝira laboristo. Oni ne atingis ĉi celon, tial oni decidis anstataŭe starigi ŝtonmonumenton. Oni ne povis havigi al si publikan terpecon, sekve la kuratoroj de la vilaĝa Uesley'ana kapelo donacis "fronton"[1]) kaj prizorgis la monumenton. La monsumoj estis donacataj precipe en malgrandaj sumoj de membroj de Metiaj kaj Laboristaj Konsilantaroj tra la tuta lando — memvola donaco.

[1]) Ni vane serĉis la ĉi-uzitan signifon de tiu ĉi vorto. *Red.*

La monumento estas dediĉita la 27-an de majo 1912 de Arthur Henderson M. P.

La surskribo tekstas jene:

Starigita je Honoro
de la
Fidelaj kaj Kuraĝaj Viroj
de tiu ĉi vilaĝo
kiuj en 1834 tiel noblanime
Suferis Ekziliĝon
por la kaŭzo de
Libereco, Justeco
kaj Honesteco
kaj kiel stimulo
al nia propra
kaj estontaj generacioj
"Ni difektis nenies
bonfamon, karakteron,
korpon, aŭ posedaĵon;
ni estis unuiĝantaj
por savi nin mem,
niajn edzinojn kaj
niajn infanojn de
tutega degradado
kaj malsatado."
(Defendparolado de George Loveless.)
Dediĉita de
Arthur Henderson M. P.,
27. Majo 1912.

Kompil-tradukis 2978.

La situacio en Grekio

En Grekio certe estas esp. K-doj, sed neniu ĝis nun informis nin. Tial ni uzas resuman tradukon el bulgara ĵurnalo "Laborista Afero". Espereble baldaŭ ni ricevos ankaŭ rekte el tiu eŭropa angulo ion pli detalan pri la nuna situacio laborista. Red.

Pri la vera situacio en Grekio, oni ĝenerale scias tre malmulte. Tio, kion oni povas ekscii de burĝaj pagitaj ĵurnalistoj, estas malproksime de la vero.

La Laboristaro en Grekio estas multe pli bone traktata ol tiu en Bulgario. La tagsalajroj en la tabaklaborejoj estas pli altaj ol ĉe ni. Ili estas difinataj de miksita komisiono el laboristoj kaj mastroj laŭ la kurzo de la ora sterlingo. Ekzemple, kiam la kurzo de la sterlingo estas 366.75 drakmoj, la plej granda tagsalajro estas 103 drakmoj, kaj la plej malgranda — 70 dr. por la viroj, kaj por la virinoj — 40 kaj 27 dr. Tie ne estas preferataj la virinoj kiel ĉe ni. Por la vira laboro estas akceptataj viroj, por la virina — virinoj.

La labortempo estas 8 horoj. Por tiuj akiraĵoj la grekaj tabaklaboristoj estas longe batalintaj. Antaŭ 3 monatoj la mastroj de la tabakdeponejoj en Grekio deklaris "lokaŭton" al ĉiuj laboristoj de tiu produktado, elĵetinte ilin surstraten, kun la celo malgrandigi iliajn tagsalajrojn. La laboristoj tamen ne permesis tion. Ili unuiĝis en siaj organizoj kaj komencis la batalon. La estraro ekstaris ĉe la flanko de la fabrikantoj, uzinte

grandan teroron por rompi la batalon de la tabaklaboristoj. Ĝi arestis pli ol 300 p., internigis 95 laboristojn kaj du deputitojn de la Greka Kompartio sur la insulojn kaj aliajn malproksimajn lokojn de la lando.

Sed sub la premo de la laboristoj, la estraro estis devigita liberigi ĉiujn arestitajn kaj internigitajn laboristojn, samkiel la du deputitojn. Malgraŭ la teroro, la mastroj ne sukcesis, kaj ŝestis la malnovaj salajroj kaj laborhoroj.

Mi prenas kiel ekzemplon tabaklaboristojn, ĉar en Grekio ili prezentas kompaktan laboristan amason. En politika rilato tie estas atendataj grandaj bataloj. La klasbatalo estos tre furioza la nunan jaron, ĉar la plejmulto el la tabakdeponejoj estas fermata, kaj la laboristoj en tiuj estas eljetataj sur la straton. En la urboj estas sentata granda senlaboreco, kaj la nombro de la senlaboruloj nun ĉiutage pligrandiĝas.

Antaŭ 10—15 tagoj en Ksanti—granda tabakkultura centro, kun grandegaj deponejoj de la plej bona tabako en Eŭropo, kie estas okupitaj pli ol 10 000 laboristoj — okazis kunpuŝiĝo inter la laboristoj kaj la polico. La kaŭzoj de tiu incidento estas jenaj: En Ksanti la tabak-komercistoj formis flavan "laboristan" societon el la plej koruptitaj laboristaj elementoj. Tiu ĉi societo celas batali kontraŭ la ekzistantaj tabaklaboristaj societoj. Ĝi ekliveras strikanstataŭantojn al la mastroj tiam, kiam iliaj laboristoj strikas. La mastroj havas krom tiu societo siajn agentojn, kiuj allogis pli ol 1 500 tabaklaboristojn el Saloniko veni por labori en Ksanti, kie multaj tabakdeponejoj estas fermitaj kaj iliaj laboristoj vagas surstrate. Oni trompas ilin, ke tie ili trovos tre altajn salajrojn kaj garantiitan laboron por la tuta jaro. Kaj tiuj malfeliĉuloj sin kaptas je la fiŝhoko de la mastraj lakeoj. Ili venas en Ksanti, laboras 1—2 tagojn, kaj post tio oni avertas ilin, ke la deponejoj estas fermataj kaj kiu volas plue labori, tiu povas resti, sed... kun malaltigita salajro. La laboristoj vidas la ludon de la mastraj lakeoj, sed jam estas malfrue. Ili ne povas reveni Salonikon, ili havas plu nenion — ili ja forvendis ĉion, kion ili havis. Ili iras en la inspektejon por postuli sian konton pro la elspezoj faritaj de Saloniko ĝis Ksanti, ĉar ĉio ĉi okazis kun la scio de la inspektejo. Unu parto de la tabaklaboristoj atakas la klubon de la flava "laborista" societo, disrompante la pordojn, fenestrojn, tablojn, seĝojn kaj ĉion troveblan interne. La policistaro enmiksiĝas por bati kaj aresti, kulpigante la laboristojn, ke ili estas komunistoj. Same kiel en Bulgario.

La forkurintoj en Grekio estas granda amaso. Ili venis el Trakio, Malgranda-Azio, Kaŭkazio, Bulgario. Ili vagas, kiel mizeruloj, de loko al loko, de vilaĝo al urbo, de Malnova-Grekio al la Nova, dum iliaj infanoj, kadukiĝintaj pro malsato kaj mizero, formortas kiel muŝoj. Tiu ĉi amaso iras plene en kontakto kun la laborista movado.

En Grekio neniu kredas la vortojn de la grekaj naciistoj, kiuj el la bulgaroj "faras" barbarojn. La grekaj laboristoj konsideras nin kaj ŝatas nin kiel fratojn, inspiriĝas de niaj klasbataloj kaj scias tre bone, kiuj estas barbaroj: la bulgaraj kaj grekaj kapitalistoj.

Trad.: I. H. K.

Iom pri la fakorganiza movado en Norvegio

La Landorganizo nun elsendis sian raporton por la jaro 1926. Mi citos mallonge iom el ties informoj.

La 31. decembro 1926 estis 27 asocioj kun 1 187 grupoj kaj 93 134 membroj aligitaj al "La Landorganizo". En decembro 1925 estis 95 931 membroj. La membronombro do meze malaltiĝis je 2 675 membroj aŭ 2,76 % komparita kun la antaŭa jaro.

En 1926 estas faritaj 491 salajromovadoj enhavantaj 96 029 laboristojn. 351 salajromovadoj estas aranĝitaj sen laborhalto; dum 140 okazis laborhalto. La unuaj enhavis 49 828 laboristojn, la aliaj 46 201. En 27 okazoj estis laborhalto pro postulo pri salajro-interkonsento. En 78 okazoj pro ĉesigo de interkonsento kaj postulo pri salajromalaltigo. En 29 okazoj pro konflikto en aliaj fakoj, kaj en 6 okazoj pro konflikto pri organizrajto, maldungo, ktp.

El la laborhaltoj estis sume 4 strikoj enhavantaj 4 423 laboristojn. Unu simpatistriko enhavanta 140 laboristojn. 96 lokaŭtoj enhavantaj 41 592 laboristojn kaj du blokadoj enhavantaj 46 laboristojn.

La nombro de perditaj labortagoj pro striko estas 305 730, pro simpatistriko 1 538, pro lokaŭto 1 648 859, kaj pro blokado 3 216. La nombro de perditaj labortagoj sume estas 1 959 343. Ĉiu partoprenanta membro perdis meze 48,78 labortagojn.

Estas establitaj sume 444 tarifinterkonsentoj enhavantaj 92 293 membrojn. Je 11 tarif-interkonsentoj, enhavantaj 307 laboristojn, estas farita salajroaltigo je kune 102 691 norvegaj kronoj. Plie establiĝis 28 tute novaj tarifinterkonsentoj.

Je 87 202 laboristoj restis salajromalaltigo sume je 46 100 690 norv. kr. aŭ po 528,69 kr. por laboristo jare kaj meznombre.

90 154 laboristoj ricevis ferion. Daŭro de l' ferio varias de 6 ĝis 28 tagoj. 39 405 laboristoj ricevis 8-tagan ferion, kaj 47 604 de 10 ĝis 12 tagoj.

El la konflikt-subvencio estas elpagitaj sume 3 592 620,77 kr. La kolektita strikelpago je meza membronombro de "La Landorganizo" estis 38,11 kr. La subvencio estis por partoprenanta membro 89,37 kr.

La aldono de "La Landorganizo" al la distriktorganizoj en 1926 estis 96 522,80 kr. Propraj elspezoj de "La Landorganizo" por agitado estis 11 535,75 kr.

Al la lernejfunkcio estas elpagitaj 15 713,56 kr. (Koresponda lernejo de la laboristoj).

Georg Syversen (5663).

Sendomeco, analfabeteco k. ekspluatado en Varsovio

La fino de la XIX-a Universala Kongreso de Esp-o okazis en Varsovio, ĉefurbo de Polio. Kongresanojn salutis reprezentantoj de la pola registaro, kaj per tio montris sian favorecon al esperanto (tio ne ĝenis la magistraton malakcepti la proponon nomi la straton, kie loĝis nia Majstro, Dzika je Zamenhofa). Kiel kutime (laŭ informoj de la gazetoj) oni montris al kongresanoj la vidindaĵojn de ĉi urbo: belajn riĉegajn stratojn, kulturejojn ktp. ĝenerale nur la dekstran brilantan flankon de burĝa medalo[1]), sed ne la inversan, la pli veran, kiu plenesprimas kaj akcentas la ĝustan karakteron de la urbo — vivo de popolamasoj.

Malkutimas nia burĝaro montri al eŭropaj gastoj la kotajn stratojn, loĝataj de urblaborularo ilian vivon kaj kulturon, pro tio mi pensas, ke estus interese konigi al K-daro eksterlanda, kelkajn faktojn kaj ciferojn, kiuj plimalpli spegulas la vivon en Varsovio.

I. Grandega nombro da sendomuloj

La ĉiomo da domoj en Varsovio estas 10 863, nombro de loĝejoj 238 000, loĝantaro de Varsovio egalas 1016 milojn, ĉiujare plimultiĝas je 20 miloj de natura kresko kaj enveturo.

Antaŭ la milito oni konstruis ĉi tie 10 106 novajn ejojn. Post la milito, dum la jaroj 1919—26, estas konstruitaj... 480.

Personoj loĝantaj "angule" en 1919 estis 10 910, kaj subluantoj 184 601. Kaj ankaŭ unu atentigo. Je 238 000 loĝejoj estas en Varsovio 288 000 familioj. Nun la leganto ne miros, kiam ni diros, ke 47 % da loĝejoj en Varsovio estas troloĝataj.

En la jaro 1919 estis jam 184 miloj da personoj senloĝejaj. De tiu tempo al-

[1]) Tio ĉi rememorigas al ni la flamajn parolojn de la fama esp.-oratoro pri Polio: "D-ro *Privat* sin turnas al la Urba Prezidanto (de Varsovio) kaj la kongresanaro. Li esprimas sian ĝojon al la sendependeco de Polio kaj diras, ke *li mem dum jaroj batalis por ĝi* (aplaŭdo)..." (laŭvorte el "Esperanto de UEA", n-o aŭg.—sept. 1927). Jen laŭ ĉi-artikolo por kia Polio la altŝatata doktoro batalis dum jaroj..." Por ke la mondo vivu en pli harmonia atmosfero estas iluzio la popola interkompreniĝo kaj la nacia "sendependiĝo". Gravas la renverso de la kapitalismo kaj la senklasiĝo! *Red.*

venis 200 miloj. Tio korespondas entute al elcento de trologateco.

En Varsovio estas 400—450 miloj da sendomuloj.

Ĉu oni povas paroli pri kulturo, kiam 55% da domaro estas ne kanalizita, kie unu triono da domaro ne havas elektron?

II. Varsovio — urbo de analfabetoj

Laŭ lasta popolkalkulo de 1921, Varsovio havas *129 923* analfabetulojn. (En la tuta lando 7 milionoj, proksimume ¼ de la tuta loĝantaro. Fakte la nombro de analfabetuloj estas pli granda.) Tio estas terura nombro!

Tio estas armeo, kiu po kvar en vico longus 30 kilometrojn, *129 923* homoj, estas loĝantaro de tuta grandurbo en Polio. Nun imagu urbon, kie neniu homo scipovas legi kaj skribi, vi havos koncepton pri la analfabeteco de "kultura", "eŭropa" Varsovio.

La pli grandan parton en tiu mallumeco havas la virinoj! El la *129 923* analfabetuloj estas *42 423* viroj kaj *87 500* virinoj, t. e. duoble pli ol la viroj. Je 1 analfabetulo inter viroj ni havas *2* analfabetulojn inter virinoj.

Jes, estas kulturo en Varsovio, sed ĝuas ĝin nur la riĉa parto de loĝantaro. Ne scias pri ĝi la grandaj tavoloj de Laboristaro kaj ĝenerale la grandaj amasoj de la urb-malriĉularo. La lastaj sufokiĝas en malvasteco, koteco, kaj vivas en mallumeco. Jes, la mallumeco estas tiel densa, kiel en neniu ajn alia eŭropa urbo!

III. Varsovio — urbo de junular-ekspluatado

La partopreno de junularo en mastruma vivo kreskas daŭre: en 1924 junul.-laboristoj atingis *7,8%* de ĝenerala kvanto okupitaj *70 326* laboristoj. En 1925 — *8%* de *64 497* okupitaj laboristoj kaj en *1926* — *8%* de *60 248* okupitaj laboristoj. Kiel ni vidas, ĉiujare la ĉiomo da okupitaj laboristoj malpliiĝas sed la kvanto de junul.-laboristoj kreskas. Kiam ni dispartigos tion je apartaj fakoj, ni havos alian bildon. En la ĥemia industrio junul.-laboristoj 10%, en ligno — 11%, en metalo — 16%, en presejo — 16%, vestaĵo — *21%* ktp. La statistiko estas ne plena. Mankas nombroj pri la miloj da junuloj partoprenantaj en la malgrandaj tajlormetiejoj, ĉe seruristoj ktp. Mankas sciigoj pri nutraĵ-industrio, komizoj, frizistoj k. a. Estas ankaŭ en Varsovio metal-fabrikoj, kie 50% laborantaj estas junuloj, en fabrikoj de aluminiaĵoj la elcento de junuloj egalas 82. En pli grandaj presejoj 100%.

Ĝenerale en tuta grandproduktado la junullaboristoj atingas 9%. Tiuj laboristoj junaj, kiuj rajtas esti ekspluatataj ĉe tiaj danĝeraj cirkonstancoj por sia disvolviĝo, laŭ leĝe ne rajtas partopreni kunvenojn por kune priparoli ne nur politikajn demandojn, sed eĉ profesiajn.

La lasta leĝo de la prezidanto de Polio pri profesi-lernado, perfektiĝo ktp. ĝisfunde neniigas la memstarecon de junulo laboranta ĉe iu mastro. Tiu ĉi leĝo similas tiun de mezepoko pri korporacioj: oni devas post multjara obeema laborado ekzameniĝi, "diligente labori", dum tri monatoj de la laborkomenciĝo malrajtas la junulo forlasi laŭplaĉe la mastron, kontraŭokaze minacas al li monpuno, aresto kaj fine esti malakceptata ĉe iu alia mastro ktp.

Jen la vivo de Laboristaro varsovia en la lumo de ciferoj kaj faktoj, tio estas la fruktoj kaj floroj de la burĝa ordo!

Kompilis: *Max Spetrik.*

Tertremado en Krimeo

Ni ofte legas pri tertremado en Japanio kaj aliaj landoj. Ni kompatas kaj simpatias al suferintoj. Sed kompreni, kiu ĝi estas, povas nur tiuj, kiuj mem spertis tiun kun nenio komparebla katastrofo.

La belega dimanĉa tago de la 11. septembro per nenio antaŭsignis katastrofon. Centoj da ekskursantoj veturadis la ĉirkaŭaĵojn de Sebastopolo por ankoraŭ unufoje ĝui la senkomparan belecon de tiuj lokoj. Dolĉa estis la dormo post promenlaciĝo. Kaj jen... mi eksentis min saltanta kune kun la lito sur la leviĝanta planko. La bruo kvazaŭ de dekoj de ŝarĝaŭtomobiloj meksita kun tintado de fenestrovitroj, la krakado de mebloj — preskaŭ senkonsciigis min. Nur en tiu momento mi komprenis kion signifas perdi la grundon sub la piedoj.

Mi sukcesis tamen iel vestiĝi kaj elkuri straton. Centoj da homoj kun malsanaj infanoj sur brakoj (en la urbo estas skarlatino) — terurigitaj, senvestitaj sidis sur la tero sur la sama tero, kiu furioze ribelis kaj ĉiusekunde minacis engluti ĉiujn. Sed kien forkuri de ĝi? La fulma veturado de fajrobrigadistaj aŭtomobiloj kun milicanoj, veturigiloj de rapida medicin-helpo plenigis la straton per terura alarmo. Jam la unua ekpuŝo ruinigis plej grandajn domojn. La kvaretaĝa domo en la centro de Sebastopolo staris sen tegmento kaj nur kun duono de muroj. Loĝejoj sen fendoj tute forestis. Ducent familioj restis senhejmaj.

Sed tio estis nur unua ekpuŝo. Post kelkaj horoj sekvis nova, matene tria ektremoj. Homoj preskaŭ freneziĝis pro teruro kaj atendis sian lastan horon.

Hodiaŭ estas la 9-a tago de tertremado kaj ankoraŭ daŭras la ekpuŝoj. Elkonsumiĝis jam la nerva sistemo.

En Sebastopolo estas kelkaj vunditoj. Viktimoj forestas. Sed en Jalta, tiu belulino de Krimeo, ne nur estas detruitaj multege da konstruaĵoj, sanatorioj, palacoj, sed estas kelkcentoj da vunditoj kaj dekoj da mortigitoj. Panike forkuradas centoj da malsanuloj alveturintaj kuraci sin.

La sunradia, belega Krimeo, kiu ridetis per siaj ĉarmaj palacoj, mirindaj parkoj, kiu per sia saniga suno kuracis tiom da vundoj, revenigis al vivo tiom da malsanuloj, nun mem staras vundita, malsana, detruita kaj kvazaŭ petegas pri helpo!

S. Lisiĉnik (Sebastopolo).

Kion mi vidis en Turkio

DESPOTETOJ

La polico ĉi tie estas ekstreme ĝentila. Vi faru vian eblon, por ne sperti ĝin. Pro iu bagatelaĵo vi povas esti arestita, kaj vi trovos varman akcepton en la arestejo.

Pli ol unu fojon mi vidis ĉi tie policistojn, trouzjntaj siajn rajtojn. Fine mi decidis diri al niaj K-doj tion, kion mi vidis hieraŭ vespere. Estis malfrue. Mi estis preterpasanta la policejon sur Tarla Baŝi, Konstantinopolo, ekster kiu staris seso da homoj. Mi staras sur la kontraŭa trotuaro; pro la varmego la fenestroj de la policejo estas malfermitaj; lampoj hele lumigas la ĉambron. En la ĉambro estas tri policistoj; unu, ŝajne, oficira policisto, junulo, ĉirkaŭ 25-jara, vestita en blanka jako kun leda zono sur kiu en ingo pendas revolvero kaj fajfilo; ankaŭ estas laboristo, junulo kun kirlaj nigretaj haroj, proksimume samaĝa, vestita en blua kitelo drelika[1]). La oficira policisto krie parolas, la junulo respondas samtone, — estas la kutimo de turkoj ekscite paroli — subite unu pugno de la policisto faras *plonk, plonk, plonk* sur la vizaĝon de la junulo. La policisto traserĉas la vestojn de la junulo, trovas papereton, kiun li legas dum tiu protestas. Policisto reiras al la junulo kaj per ambaŭ pugnoj bategas lian vizaĝon ĝis tiu falis al la planko. Post kelke da sekundoj la junulo levas sin kaj diras ion, denove aro da pugnobatoj, ĝis la policisto ŝajne estas laca. Pala, li vidas, tra la fenestro, ke kelke da homoj rigardas la scenon, transiras la vojon kaj dispelas nin. Kiam la kolera oficiro foriris, ĉiuj reokupas la antaŭan lokon. En ekscita stato la policisto ree aliras al la junulo; plonk, plonk, plonk aŭdiĝas; nun li alsaltas al la junulo, kiel rabobesto al sia kaptotaĵo, tiras la kirlajn harojn..., la junulo toleras ĉion senmove. Se li levus sian pugnon, la policisto batus lin ĝis morto. Por ripozi la oficiro denove eliras el la policejo, por forpeli la starantajn homojn. Li foriras por daŭrigi sian tiranan agon; ni denove revenas por rigardi. Nun la oficiro barbare, sovaĝule, pugnadas kun sia tuta forto la vizaĝon de la junulo... plonk, plonk, plonk. Li volas vidi sangon. Li, ŝajne, ne estos kontenta ĝis kiam li tion vidos. Subite li alsaltas al la junulo, kaptas liajn oreloj kaj perforte frapas lian kapon kon-

[1]) Vorto uzata de Zamenhof kaj signifanta: prilaborita tolo. *Red.*

traŭ dika tabulo el ligno, kiu pendas sur la muro. Plonk, plonk.... resonas la frapoj. Lia kapo devis esti kontuzita per la ligno. Evidente en policejoj estas tenataj lignaj tabuloj por rompi kapojn de arestitoj. Mi volas protesti, mi preskaŭ sentas sangon en miaj okuloj pro indigno vidi tian traktadon de homo; "Silentu", admonas al mi mia edzino, "vi ne estas en Anglio, vi estas inter barbaroj, ili faros same al vi". Kun kompato kaj ribelo en la koro mi iris for... kaj mi kronikas la okazintaĵon en turka policejo, por ke iu ebla policisto ruĝa, leginte tion, komprenu kiel li devas NE trakti homon, por ne esti en la kategorio de barbaroj. La povo estas tre danĝera instrumento en la manoj de senskrupulaj homoj; bedaŭrinde, tiaj homoj troviĝas en ĉiu klaso.

E. E. Y.

Tago el la Vivo de Metilernanto

Ĉar el blanka Hungario neniu priskribis tagon el sia vivo, mi kuraĝas profiti la okazon por la priskribo de tago el la vivo de hungaria metilernanto.

Nia urbo enhavas pli ol 50 000 loĝantojn, kiuj estas metiistoj, komercistoj, oficistoj k. a. Interne de la urbo estas multege da malgrandaj laborejoj kaj ĉe la ekstera parto estas la fabrikoj, fabrikegoj.

Mi estas lernanta la meblistan metion kaj mi laboras en la laborejo de mia familiano, pro tio mi ne povas skribi detale pri la tago el mia vivo, sed mi priskribas la "ĝeneralajn tagojn" de la metilernantoj.

Matene je la 5½—6-a h. (multloke eĉ pli frue) ni vekiĝas, lavas nin kaj tuj iras en la laborejon. Inter la 6—7-a h. ni matenmanĝas — kafon kaj panon — kaj tuj ree komencas labori. Ni laboras ĝis la 12-a h., tiam estas unu horo por la tagmanĝo kaj ripozo. Je la 13-a h. ni komencas denove kaj senekhalte ĝis la 19—20-a h.; sabate ĝis la 15-a. Ĉiusemajne dufoje ni vizitas la faklernejon, kie ni lernas nenion. Dimanĉe ni vizitas la kavalir-organizon, kie ni priservas la patrion. Ĉi tiuj servoj okazas antaŭtagmeze, sekve nur la dimanĉa posttagmezo estas libera por la metilernantoj.

La metilernantoj aŭ estas nutrataj (ili ricevas ĉion: vestojn, ŝuojn, nutraĵon) aŭ dungataj por semajna salajro, kiu estas 10—15 pengoj.

Kiel vi vidas, la vivmaniero estas malbonega por la lernantoj, samkiel por laboristoj. Ankaŭ tio similas ĉe la metiistoj kaj metilernantoj, ke ambaŭ estas maldungataj, se ili agitas por la laborista movado. Al la lernantoj la bato estas ĉiutaga. Sed alvenas la tago, kiam ni eklevos la kapon kaj anoncos la akiritajn rezultojn! *"Estontano".*

JUSTECO EKZISTAS NUR EN VERO, FELIĈO TROVIĜAS NUR EN JUSTECO.

E. Zola.

La labortempo en la germana industrio

Dum la semajno de la 25—30-a de aprilo 1927 okazis statistiko pri la labortempo en la konstruo-, preso-, ligno-, metalo-, ŝuo-, teksaĵo- kaj ĥemia industrioj. Kvankam ĉi statistiko ne estas kompleta, ĉar mankas ankoraŭ kelkaj industrioj kun ekstreme longa labortempo, — ekz. la karbo-, minaĵo- kaj kalio-industrioj, tamen ĝi jam donas sufiĉe klaran bildon.

Oni esplorstudis

1927	1924	
57 895	(51 166)	laborejojn
2 533 147	(2 362 820)	laboristojn

	1927	1924
plilonge laboris	4,6 %	(9,3 %)
malpli ol 48 hor. sem laboris	6,3 %	
48 " " "	41,1 %	
48—51 " " "	10,5 %	
51—54 " " "	25,2 %	
pli ol 54 " " "	12,3 %	(10,7 %)

En la apartaj industrioj montriĝis, ke la teksaĵ- kaj la metallaboristoj laboris plej longe.

¾ de ĉiuj teksaĵlaboristoj . . pli ol 48 horojn
57,2 % de la metallaboristoj . " " 48 "
21,3 % " " " eĉ " " 54 "

En Rejnlando-Vestfalio:

79,2 % de ĉiuj laboristoj laboris pli ol 48 hor.
37,4 % de ili eĉ " " " 54 "

Depost du jaroj mi estas senlabora. Post 30-jara laborego kiel ministo oni maldungis min pro... manko de laboro. Kaj... ekzistas ankoraŭ proletoj, kiuj kredas (same kiel ŝafoj), ke ĉio estas en ordo. *(601)*

Patriotismo — Internaciismo — Sennaciismo

(Daŭrigo dua)

Tiu ĝenerala klasika koncepto pri familio kaj pri la pli vastaj grupiĝoj, kiujn ĝi naskigis, ne estas akceptita de nuntempaj historiistoj. Ekzemple, Eduard Meyer, en sia *Historio de la malnovtempo,* asertas, ke la familio ne estis ia natura grupiĝo bazita sur fizika sampatreco; ĝi estis ia *jura konstruo.* La naskigo ne estis la origino de la familia ligilo, sed *jura akto de simbola karaktero:* "Fakte, la familio, kia ni trovas ĝin en la societoj la malplej evoluintaj, ne estas io simpla, io "primitiva". Oni povas klarigi ĝian ekziston nur per la partopreno de kolektiva forto, la ŝtato. Kompreneble ne temas sub tiu nomo pri registara organismo, sed pri politika societo entute, karakterizata nur per la devigo, kiun ĝi altrudas al siaj membroj sur la trifaka kampo de juro, de kutimoj kaj de moralo, kaj per la relativa aŭtonomio, kiun ĝi ĝuas rilate al similaj najbaraj societoj. Tiun politikan societon, laŭ larĝa senco, oni renkontas ĉie, kie estas homoj; estas sub ĝia agado, sub ĝia kontrolo, ke organiziĝas la diversaj geedzaj societoj, la familioj, la vilaĝaj societoj, grupiĝoj ŝajne primitivaj, kiujn ĝi reale formas... Tiel la multaj sociaj grupiĝoj, diversaj laŭ formo kaj amplekso—triboj, fratrioj, klanoj, familioj—kiuj entenas unuj la aliajn aŭ interplektiĝas, ne estas la originaj, pra-politikaj formoj de la socia organizado; ili ne estas la atomoj, kies aglomeriĝo, ĉe relative malfrua epoko de la homa evoluo, naskigis la ŝtaton, kiel instruis Fustel de Coulanges en *La Antikva Civito.* La malo okazis. Neniam la fratrioj, nek la kurioj, nek la triboj, nek la klanoj estis ŝtatoj, sed ĉiam nur subdividoj de ŝtato aŭ de tribo. La ŝtato ne naskiĝis el tiuj grupiĝoj; male, ilin naskis la ŝtato"[4])

La samon diras Kropotkin en sia verko *La Interhelpo:* "La familio tute ne estas primitiva formo de organizado; male, ĝi estas tre malfrua rezulto de la homa evoluado. Tiel malproksime, kiel ni povas esploriri en la paleo-etnografio de la homaro, ni trovas homojn socie vivantajn en triboj, kiel tiuj de la plej superaj mambestoj; kaj necesis treege malrapida kaj longa evoluado por okazigi la organizadon laŭ *gento* aŭ laŭ *klano.* Tiu lasta organizformo siavice bezonis same longan evoluadon por atingi la unuajn ĝermojn de familio, ĉu unuedzeca (monogamio) ĉu pluredzeca (poligamio). Tiel societoj, aroj, triboj — kaj ne familioj — estis la primitiva formo de organizado ĉe niaj plej antikvaj prauloj."

Por apogi tiun vidpunkton, la lingvoscienco venas helpi la etnografion kaj la historion. Oni scias, ke plejparte la eŭropaj lingvoj apartenas al iu sama lingvistika grupo, kiun oni nomas hindoeŭropa. Nu, estas nun de la fakuloj konsentite, ke ia politika unueco, aŭ almenaŭ ia civiliza unueco necesas por starigi komunan lingvon.

"La interkonformecoj troviĝantaj ĉe la konataj lingvoj supozigas la ekziston, dum sufiĉe longa periodo, de unueca lingvo; kaj tia lingvo supozigas la ekziston de nacio, havanta ian unuecon... Por krei lingvan unuecon, necesas la ekzisto de nacio, kiu sentas sian unuecon. Nenio rajtigas nin paroli pri hindoeŭropa raso; sed ekzistis nepre (oni ne scias kie, nek kiam) iu hindo-eŭropa nacio"[5]).

(Pluo sekvos). *E. Lanty.*

[4]) *Lucien Febre,* profesoro ĉe la Universitato de Strasburgo: *La Tero kaj la homa Evoluo* (Biblioteko de Historia Sintezo).

[5]) *A. Meillet,* Enkonduko al la kompara studo pri la hindo-eŭropaj lingvoj.

Kontraŭ la dogmoj

"Pekoj de Pastro."

En Sovetio ĉiuj havas egalajn rajtojn antaŭ tribunalo.

Antaŭ nelonge en soveta Blankrusio okazis la sekvanta tre interesa juĝo.

De la jaro 1921 servis ĉe katolika pastro en Bobrujsk virino Antonio. La pastro ekspluatis kaj finfine perfortis ŝin. Kiam la servistino gravediĝis, la pastro antaŭe diris: "Sankta Josefo vin pardonos" — kaj poste komencis serĉi vojon por iamaniere eliri el tia interesa situacio.

Li diris al ĉiuj, ke ŝi gravediĝis de iu komjunulo, kun kiu ŝi estis konatigita.

La proksimuloj de la pastro komencis ataki la komjunulon, ke li edziĝis kun Antonino, ĉar la pastro donos al ili pro "fidela servo" de Antonino 200 rublojn, bovinon kaj ĉevalon.

En la sama tempo al Antonino proksimuloj diris: "Estas granda peko plendi kontraŭ sia pastro. Dio malpermesas tion. Do pli bone estos, se vi amindumos kun komjunulo por edziniĝi."

Ŝi havis 21 jarojn kaj ŝi preferis komjunulon antaŭ pastro maljuna. Je la 5-a monato de sia gravediĝo ŝi sin donis al komjunulo, kaj post tiu fakto la pastro kaj eklezi-soveto, kiu aktive defendis sian pastron, jam diris, ke Antonino estas perfortita de komjunulo.

Kiam naskiĝis infano, oni lin registris kiel filon de la komjunulo. Sed li venis al Antonino kaj protestis. Komjunula ĉelo esploris la aferon.

Post la naskiĝo de l'infano, la pastro maldungis Antoninon kaj nenion donis. La komjunulo decidis helpi al sia konatino, edziĝis kun ŝi kaj foriris labori en najbaran sovetan mastrumadkomunon.

Post 3—4 monatoj la afero fariĝis klara. La pastron oni starigis kiel ĉiujn aliajn civitanojn antaŭ tribunalo.

Dum la juĝado eĉ la pastro ne kontraŭdiris kaj ne protestis kontraŭ faktoj. Li perfortis Antoninon, uzis ŝin por kontentigi siajn seksbezonojn, ekspluatis ŝin kaj por 7-jara laboro pagis al ŝi nur 50 rublojn.

La juĝo estis interesega. Miloj da loĝantoj interesiĝis pri la afero.

La juĝistaro decidis: 4 jarojn da malliberigo por la pastro pro ekspluatado de laboristoj kaj 15 rublojn ĉiumonate por eduko de l' infano.

Ĉiuj estis kontentaj pro la decido de l' juĝistaro...

Falis finfine la kredo en senpekeco de pastroj kaj sincereco en iliaj solenaj promesoj.

Tempo pasis...

Sed en junio alvenis el Fissen (Bavario) la sekvanta letero de iu "kredulo" F. R. von Lama. La letero estis adresita al "S-ro Smintyĥ, prezidanto de oficejo de komjunularo, en *Borisov*. (Kial do en Borisov? Pri tio eble F. R. von Lama pli bone scias!) Jen kion skribas li:

"En germanaj katolikaj gazetoj mi tralegis pri malhonora kondamno de S-ro P. MUSTEJKIS farita de vi. Mi

Katolika pastro P. Mustejkis

prenas sur mi la devon disvastigi pri via senhonta ago inter vastaj amasoj de la loĝantaro en Germanio, per amerikafranca gazetaro, por unuigi la opinion de la civilizita mondo kontraŭ tiaj ordoj kaj agoj. Sufiĉas, se ĉiuj gazetoj presigos — via lando estas malhonorigota.

Sciu, ke en Germanio oni kalkulas 20 milojn da katolika loĝantaro, nia registaro estas katolika, nia ĉefministro Marks ankaŭ estas katoliko kaj pro tio li havas grandan influon.

Sciu, ke la katolikaro en Germanio ne estas senvola ŝafbrutaro! Pro viaj agoj la katolikaro de Germanio estas vekita kaj tio povas konduki al tio, ke ni ne plu rilatos amikece kun Sovetio, sed helpos al Anglio. F. R. von Lama."

Karulo Lama! Ĉu vi parolos kontraŭ faktoj? Ja Mustejkis mem ne protestis kontraŭ ili kaj li respondis antaŭ la tribunalo kiel ĉiu civitano de USSR, se li faras aŭ faros saman aferon. Ĉe ni ĉiuj havas la saman respondecon antaŭ la tribunalo!

Sed ĉu vere ekzistas en Germanio — progresema lando — s-roj malsaĝuloj similaj al s-ro von Lama?!

Dim. Snejko-Minsk.

La burĝaro elspezas milionojn por sia gazetaro, ĉar ĝi komprenas ĝian signifon. Se la laboristoj ne povas kolekti tiom da mono, ili almenaŭ pruvu, ke ankaŭ ili konscias la signifon de sia gazetaro, abonante kaj abonigante la "Sennaciulon".

DISKUTEJO

La ĉapelafero

Pri tiu "temo" ni ricevis *multajn* artikolojn. Menciindaj estas tiuj de K-doj *5199* (el Sovetio), *6159 A. C.* (el Sovetio), *Iuelmultiuj* (el Polio) kaj precipe tiu de K-do *Neniu — 1187* (el Sovetio), la plej longa kaj elĉerpema.

La "temo" tamen ne meritis tiom multajn kaj kilometrajn skribaĵojn. Tiom da inko por bagatelo. El pulo oni faris elefanton! Kvazaŭ pli indaj temoj ol ĉapelumado mankis. Domaĝe por la tempo donita kaj la loko uzita! "Feliĉaj" la senĉapeluloj — inter kiuj mi ankaŭ estas — kaj la ĉiamĉapelulinoj (la virinoj), ĉar ili aŭ ne havas aŭ ne devas ion demeti... Sed la ŝerco flanken — la afero ja devas esti iel solvita, la polemiko finita, la batalo evitita.

Mi trastudis la materialon presitan kaj nepresotan. Kiel ĉiam kaj ĉie, estas du tendaroj, unuj akuzas, aliaj defendas, unuj pledas, aliaj plendas. Estas ja sufiĉe da argumentoj *por* kaj *kontraŭ*. Jen ekzemple la ĉefaj:

SAT-ano *5199* konkludas: "En tiu rilato la sovetia popolo estas kiel aliaj popoloj. Nur standardo kaj himno estas aliaj. Sed «liberpensuloj» ĉie estas kaj estos maltoleremaj, ĝis kiam homaro ne staros tiom alte, kiom sennaciularo. Kaj dume mi preferas — eĉ devige — demeti la ĉapelon antaŭ Proletaro, ol antaŭ burĝaro."

SAT-ano *6159* asertas, ke "la plej granda kvanto de sovetianoj stariĝas tute ne pro entuziasmo, sed nur pro kutimo, aprobita de socia opinio". Li konkludas: "Se iu K-do diris, ke oni senĉapeliĝis lin perforte kaj preskaŭ batis, — ne opiniu la personon ĉi tion farintan, entuziasmanta pri Internacio, ne, li simple estas el tiuj personoj, kiajn tre bezonis la caro por sia ĝendarmaro".

SAT-ano *Iuelmultiuj* opinias, ke per ĉapel-depreno oni *ne* honoras iun aŭ ion. "La depreno de la kapvesto nepre devenas el la preĝejoj; ĝi signifas, ke la homo konfesas sian senpovecon kaj la ĉiopovecon de dio aŭ dioj... Sed por konsciaj proletoj tute ne necesas esprimi sian senpovecon, eĉ al Marks aŭ Lenin. Kontraŭe: *Ni* estu ĉiopovaj... Neniam, nenie, neniel oni povas iun devigi, ke li deprenu la kapveston!... Ni dekutimiĝu de imitado al religiaj kaj burĝecaj moroj!"

Fine, SAT-ano *Neniu* faris tutan tripartan studon pri la "antaŭjuĝoj", esperante per tiu klarigo fini la miskomprenon, kiu ekestis en ĉi rilato. Vere, pli objektivajn argumentojn oni ne liveros, sed li mem konscias, ke lia respond-artikolo estas treege longa por aperigi ĝin entute, kaj li malpermesas, ke ni mallongigu ĝin, ĉar efektive "unu argumentado sin kroĉas kvazaŭ ĉenero en la alian". Jen kelkaj el tiuj ĉeneroj:

"*Ĉu en Sovetio ekzistas absoluta libereco?* — Dum la politika potenco estas konkirita, la ekonomia ekzistado de Sovetio estas ligata per mil arterioj kaj vejnoj al la mondekonomio, kiu hodiaŭ ankoraŭ estas imperialisma. Se el tiuj faktoj ni konkludas ĉiujn niajn opiniojn pri la historiaj fenomenoj, kiuj antaŭ niaj okuloj sceniĝas, ni povas ricevi klaran komprenon pri multaj al ni strangaj kondiĉoj, situoj, okazaĵoj ktp., kiuj esence ne estas unuigeblaj kun la teorio de ideala socialismo aŭ komunismo, por kies atingo la rusa Proletaro unue ekprenis la potencon. Ke en la nuntempa fazo de la mondrevolucio nur tia povas esti la libereco, ke nur per tia regadformo la Proletaro povas por si konservi la potencon; ke la Proletar-diktaturo ne povas

TRA ESPERANTIO

EL LA ADMINISTREJO

PROJEKTO DE NIA PRESEJO

La Kongreso en Lyon sufiĉe larĝe pritraktis la supre cititan aferon kaj konkludis, ke la nuntempa situacio ne estas favora por efektivigi nian projekton. Unuvoĉe la Kongresanaro decidis prokrasti la efektivigon de nia propra presejo ĝis ni vivos en pli trankvila epoko kaj ĝis SAT havos pli da membroj kaj abonantoj.

Por ordigi tiun ĉi aferon ankaŭ en nia konto "presfondo", la Administracio petas niajn fervorulojn, kiuj jam antaŭe sendis monon por eventualaj presej-obligacioj, informi nin pri la dispono de ilia mono. La Administracio estas preta aŭ sendi por ĉi tiu mono akcibiletojn de nia Kooperativo aŭ repagi tiujn sumojn al la koncernaj K-doj. Preferinde estas, se la K-doj lasas sian monon en la Administracio por eventualaj bezonaĵoj.

*

PETOJ NEPLENUMEBLAJ

La Administracio de SAT multfoje ricevas petojn, ke ĝi sendu materialon por ekspozicii al la plej diversaj grupoj. Tiujn petojn ni ne povas plenumi, ĉar jam delonge la redakcio de "S-ulo" ne plu estas en Leipzig, kaj sekve ni ne ricevas la ŝanĝekzemplerojn.

La esp-o grupoj mem devas zorgi, ke ili havu materialon por ekspozicii. Oni sendu respond-kuponon al la koncerna redakcio por ricevi provekzempleron, kelkaj redakcioj eĉ sendas senpage provekzemplerojn; tiel ĉiu grupo povas havigi al si bonan ekspozicimaterialon. Vi devas konsideri, ke la redakcio de "S-ulo" ankaŭ devas konservi unu ekzempleron de la ŝanĝekzempleroj.

*

POR LA JARLIBRO

Konsileto

Ni, SAT-anoj, pagas mizeran kotizaĵon, sed ricevas bonan jarlibron, kiu ĉiujare pliboniĝas kaj plidikiĝas. Kial la Ekzekutiva Komitato de SAT per "S-ulo" ne proponus jenon: "Kiu deziras memvole alsendi sian foton por la Jarlibro kun pago, ekz. 2 dolaroj, tiu sendu al ni kaj ni lokos ĝin en la Jarlibron." Tiam la SAT-anaro ricevos la plej bonegan el ĉiuj jarlibroj por tiu sama kotizaĵo.

Via *Gulin (6123)*

Kion opinias pri tiu propono la SAT-anaro?

Ni ŝatus ricevi respondon pri tio.

E. K.

*

LASTHORE

La SAT-anaro el Göteborg (Svedio) konsentis organizi nian VIII-an Kongreson. Jam preparu vin.

*

Ĉu la Bruxelles'aj K-doj dormis?

aŭ nova blufo de mifrati

Antaŭ ni kuŝas la ĵus eldonita luksa protokolo de la kongreso "*kontraŭ kolonia subpremado*", kiu okazis dum februaro n. j. en Palais Egmont, Bruselo (Bruxelles), laŭ iniciato de la Antiimperialista Ligo. Ĉe la fino de la libro estas 10 paĝoj "ricevitaj salutoj leteraj kaj telegramaj". Inter gravaj salutoj troviĝas *tekstoj* de 3 leteroj de "sekcioj" de Internacia ido laborista (?) Asocio el Berlino, Anglio (Burĝa), Belgio; krom tio menciitaj leteroj el Esch-Alzette (Luksemburgo), Heilbronn, Hamborn, Hamburg, Leipzig. Vane ni serĉis ion de esperantistoj . . . Se la blufistoj sendis 8, ni povus sendi almenaŭ 50 salutojn, *kaj* ni povus varbi por nia afero, gajni novajn ligojn.

Estonte ni ne dormu! Ĝustatempe alvoku en "*Sennaciulo*", kaj poste raportu!

Esperanto-Fako
de Neuer Deutscher Verlag.

TRA LA MOVADO

(Kroniko)

Sovetio. — *La 1-a Gubernia Konferenco de SEU en Nijnij-Novgorod* okazis la 4-an de septembro. La konferencon partoprenis 32 delegitoj el la urbo k. la gubernio. La Konferenco pridiskutis la raportojn: pri aktuala momento k. esp-a lingvo de K-do Kokuŝkin, pri agado de CKSEU de ties membro K-do Nekrasov, pri agado de N.-N. Gub. K-to de K-do Konovalov. El la raporto de Gub. K-to estas notinda jena: La Komitato pasintjare havis en la urbo 9 rondetojn k. ĉelojn, en la gubernio ekzistas esp-aj organizoj k. apartaj esp-istoj en 6 distriktoj. Vigle funkciis korespondado (ricevitaj ĉirk. 400, forsenditaj ĉirk. 500 leteroj). Loka SAT-anaro konsistas el 56 membroj. Ĝi kunhelpis la preterpasantajn SAT-anojn kaj laŭeble gastigis ilin. Inter la lastaj estis K-doj René Naville, Kadzuvo Tava, Christensen k. aliaj. En la loka gazetaro estis presitaj 67 artikoloj k. notoj pri esp-o, eksterlandaj leteroj ktp. 8 kursoj dum la jaro funkciis, k. estas disvastigitaj 1500 ekz. da literaturo. La 40-jara jubileo de esp-o estis festita per solena kunveno, kiun partoprenis ankaŭ reprezentantoj de partiaj kaj sociaj organizoj. Estis efektivigita firma kunligo kun Internacia Ruĝa Helpo, kiu aplikis esp-on. La plej granda atento estis dediĉata al la praktika uzado de la lingvo pere de SAT-aparato. La konferenco aprobis la agadon de Gub. K-to k. esprimis siajn opiniojn pri estonta laboro de Gub. K-to k. CKSEU. En la novan Gub. K-ton eniris Gek-doj Konovalov, Belajev, Kalaŝnikov, Matjaŝina, Piskunov, Ŝuvajev, Kudrjavcev. En la revizian komisionon estas elektitaj: K-doj Vinogradov, Miĥajlov, Kirillov.

Ĉe la neŭtraluloj.

Laŭ la "Berliner Esperanto-Anzeiger" du japanaj instruituloj paroladis en la germania ĉefurbo pri la moderna vivo k. pri la lingva ŝarĝo japanaj... en esp-o. — Unu el ili, prof. Segaŭa, studis la anglan lingvon dum 15 jaroj, k. tamen estas al li preskaŭ neeble, interkompreniĝi kun angloj. Sed japana scienculo devas lerni minimume 2 aŭ 3 eŭropajn lingvojn. Kiom da penado kaj tempomalŝparo! *La plej grava kaj valora lingvo por japanoj estas esp-o.* Prof. S. diris, ke nur per esp-o estis eble al li, komprenigi sin senerare k. senescepte al ĉiuj eksterlandanoj. La tuta mondo rigardas orienten. Por sciigi pri orienta kulturo, arto, literaturo k. vivo, la plej bona, rimedo estas la helplingvo internacia esp-o.

Alia japano, prof. Asada, en "Heroldo de Esp-o" ankaŭ diras, ke kompare kun aliaj lingvoj, esp-o estas la plej facila por japanoj, ĉar en ĝi ili trovas kelkajn similaĵojn kun japana lingvo . . .

Ĉe la katolikoj.

Rusa aŭ katolika?

Sub tiu titolo "Espero Katolika" de sept. ĝis okt. 1927 publikigas artikolon, kie estas ankaŭ konfesate, ke ĉiu devas sin plene difini: *aŭ ruĝa aŭ blanka,* — griza tute ne helpas! Jen laŭvorta cito: "La mondo povas elekti. Ĝi estos Lenina aŭ katolika, romkatolika aŭ rusa; aŭ la lingvon de aŭtoritato k. praveco aŭ tiun de ribelo k. despoteco. Kaj plenplene. Duoneco daŭre ne helpas! La distanco inter Romo k. Moskvo estas tro granda, la abismo inter Katolikismo k. Komunismo tro profunda por ebligi konstruadon de pontoj... Katolika aŭ rusa. Jen la

---

esti konstruata en alia strukturo, tion klare pruvas la lasttempaj antisovetiaj politikoj kaj okazintaĵoj de ĉefaj imperialistaj ŝtatoj."

"*Sed kial do en Sovetio laŭ burĝecaj kutimaĉoj oni honoras la Internacion?* — La celo sanktigas la ilojn. Ĉi malnova proverbo validas ankaŭ por la klasbatalo... La honorigo de Internacio fakte estas bazita je tradicio, kiu emo ne estas forigebla per «raciisma transsalto» de ĉiaj evolukondiĉoj, same kiel la religiemo, superstiĉemo k. c. La eduktendenco, kiu celas forigi tiun fenomenon, en sia nuna stato sekvas la vojon, ŝanĝi la tradiciojn, estigintaj stultigon kaj kutimaĉojn, *je tradicioj pli konvenaj por nobligo kaj humanismo.* ...Ke la sovetia popolo ne jam atingis en ĝia aplikado tiel altan gradon, kiel niaj kelkaj indignemaj K-doj deziras, ankaŭ estas nenies kulpo. — La diktaturo estas en karaktera esenco perforto, ĉar neniu burĝaro translasas sian regadon al la Proletaro sen kontraŭstaro kaj antagonismo. La lukto ne finiĝas per venka konkiro de revolucio, sed ĝi pli intensigas pro la ĝin sufoki celanta internacia imperialismo. Do oni ne povas precizege eviti kaj atentigi, ke ne okazu alispecaj perfortetoj, kiel ekz. la morala devigo de senĉapeligo. La klasbatalo ankaŭ havas siajn evolufazojn kaj la diktaturo estas nur unu el ili. Tial en Sovetio oni ĝin nomas: *Transira periodo.*"

"*Ĉu oni povas samigi la honorigon de Internacio kun la honorigo de naciaj himnoj, flagoj ktp.?* — Tradicio estas parte socipsikologia fenomeno kaj evoluas kune kun la socio. Pro la estiĝo kaj elkresko de la klasbatalo kune evoluas ankaŭ ĝia tradicio... Tradicio burĝeca kaj tradicio revolucia (klasbatala) — tiu dusenca evolutendenco de la tradicio produktas samformajn tradiciojn, por kontraŭefiki unu la alian, kun tute malsamaj rezultoj, signifoj kaj direktivoj. Ekz. la demeto de la kapvesto radike derivadas de individua salutemo, per kiu opulo honoras opulon. Amase plenuminte tiun geston, ĝi esprimas komunan honoron al io. Do la sama gesto eĉ ĉe sama deklariĝo ne havas la saman signifon, ĉar ĝian karakteron difinas ĝia esenco... Rezonante mi konstatas, ke la honorigo de Internacio, kvankam ĝi okazas per la sama tradicigesto kiel honorigo de nacia himno, ne estas samigebla kun ĝi pro ĝia malsama eduk' kaj tendenceco..."

Kiel oni vidas, kiom da kapoj, tiom da ĉapoj! La tuta afero kuŝas en la signifo, en la enhavo, kiun oni donas al sia gesto. Sed la geston oni faru aŭ ne faru tutlibere, nedevige. Almenaŭ tia estas la opinio de la redaktoro.

I. H. K.

ambaŭ spiritaj mondlingvoj, inter kiuj la pli proksima estonto decidos! Gigantaj, prirespondoplenaj horoj eksonos por la Kristanaro. Ĉu ni kuraĝe respondos al la graveco de nia tasko? Ĉu la amo estos pli forta ol la malamo? Ĉu la morgaŭo apartenos al Romo aŭ Moskvo? Dio ĝin scias. Kion ni scias, estas: La tempo urĝegas! Ĉiuj devas fari sian devon, en surgenua preĝo, per vortoj kaj agoj."

Do, aŭdu k. elektu, neŭtraluloj! Ni jam elektis nian vojon k. fosas nian sulkon, sciante, ke la vinberejo ne bezonas preĝon, sed fosilon.

*

La XII-a Kongreso de IKUE (Intern. Kat. Unuiĝo Esp.) okazis la 4.—10. aŭg. 1927 en Azisio k. Romo. Ĉeestis ĉirkaŭe 50 personoj. La kunsidoj tamen estis 3-foje pli multnombraj ol tiuj de la Danciga Univ. Kongreso. *Red.*

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

Bulgara Antologio (prozo kaj poezio), kompilita kaj tradukita de Ivan H. Krestanoff, kun antaŭparolo de At. D. Atanasov. Serio II, n-o 5—6 de Bulgara Esperanto-Biblioteko, Sofia. Formato: 21½×15 cm, 247 pĝ. Prezo: 5 sv. fr.

La esperantistaro, en kiu devas esti ne multaj, kiuj konas la bulgaran lingvon, danku al la kompil-tradukinto (des pli, ĉar la laboro estas tre bone farita) de ĉi-tiu antologio por la ŝanco renkonti specimenojn el la bulgara literaturo de plej diversa karaktero. Oni atendas de verkistoj, kiam temas pri la grandaj pasioj kaj altaj ecoj de l' homaro, ke la literaturo estu universale komprenebla kaj ŝatebla; sed oni vidas per ĉi-tiu libro, ke eĉ la humorajoj trovos ridplenan eĥon en iu parto de la civilizita mondo, ĉar ili pritraktas tipojn bone konatajn de ni ĉiuj kaj kreskigas la senton inter alilanduloj, ke la bulgaroj tute ne estas fremdaj homoj.

La libro entenas multajn portretojn de la diversaj 40 geverkistoj kune kun biografietoj verkitaj de l' kompilinto. Ankaŭ ĉeestas la ĉef-literojn de ĉiu verko alloga ornamaĵo laŭ la bulgara maniero. *E. K. L.*

Elementi Esperanto, de V. Svistunov, trarigardis A. A. Saĥarov. Eldono de CK. SEU, Moskvo 1927. Formato: 17×12 cm, 88 pĝ. Prezo: 25 kop.

Rusa libreto donanta en 22 lecionoj la elementojn de esperanto, verkita laŭ la direkta metodo post instrua praktikado de la lingvo. Laŭ ĝi povas lerni ankaŭ tiu, kiu malmulte konas sian rusan gramatikon. Ofte tamen estas sentata la manko de la artikolo (kiel ekz. "fabriko estas ŝtata", anstataŭ *la* fabriko, ktp.), kio certe estas pro la foresto de tia en la rusa lingvo. "Proleto" kaj "Proletario" estas paralele uzataj — oni preferu la unuan! Multaj bildoj — inter kiuj de Zamenhof kaj de la jubilea esp. poŝtmarko — ornamas tiun belan lernolibron. *I. H. K.*

Kruĵok Esperanto, de S. Rublev. Eldono de CK. SEU, Moskvo 1927, 2 partoj. Formato: 26½×17½ cm., 60 kaj 30 pĝ. Prezo: 50 kaj 25 kop.

Jen ankoraŭ unu praktika helpilo por grupa studo de esperanto, en rusa lingvo. La unua parto estas por rondetanoj, la dua por la gvidanto de rondeto. Mallongaj frazoj, trafaj ekzemploj, instruaj legaĵoj kun proleta spirito, utilaj informoj ktp. iom post iom enkondukas la lernanton en la tuta lingvo kaj vivo esperanta. Kaj ne miru, se en la fino li estas plene kaptita por nia movado. Kiel en la antaŭa, tiel ankaŭ en tiu lernolibro SAT kaj ĝiaj eldonaĵoj okupas bonan lokon, samkiel citaĵoj el "Sennaciulo". Tabeloj por informiĝo kaj de la materialdivido finas la librojn. Unuvorte: imitinda verko! *I. H. K.*

Welthumor in Esperanto — Humor' de l' mondo, prilaboris D-ro Emil Pfeffer, eldonis Tagblatt-Biblioteko, Steyrermühl-Eldonejo, Wien I, Wollzeile 20. Formato: 19×12 cm., 96 pĝ. Prezo: 0.50 mk. g.

La libreto okupas duoblan n-on 541—2 de la t. n. "Du-lingva Libraro" aŭ n-o 6 de la "Serio Esperanta-Germana". Kiel la subtitolo mem ĝin montras, ĝi prezentas "la ŝercon, spiriton kaj anekdoton de diversaj popoloj en esperanto kun akompananta germana teksto kaj lingvaj klarigoj". La moto: "Ridu lernante, lernu ridante!" montras jam la celon de ĉi bonstila verketo. Estas uzitaj kelkaj nenecesaj novaj aŭ neoficialiaj vortoj, kiel ekz. *ambono,* anstataŭ predika seĝo aŭ katedro, *aŭguristino* (pli ĝuste estus aŭgurino!) anstataŭ antaŭdiristino ktp. *I. H. K.*

MEMORNOTO

Represis el "Sennaciulo":

Industrial Solidarity, New-York, 13. 7. 27: Blanka teroro furiozas en Jugoslavio. — *New Yorker Volkszeitung:* la samon.

Enhavis notojn pri SAT:

Zvezda, Perm, 18. 9. 27. — *Revista Popular,* Córdoba, 1. 10. 27 (foton de K-do E. Lanty).

Tradukis el esperantaj leteroj:

Nijegorodskaja Kommuna, N. Novgorod, 6., 21., 23. 9. 27. — *Zvezda,* Perm, 18. 9. 27, 27. 9. 27.

Enhavis priesperantajn artikolojn:

The Post, London, 1. 10. 27 (kun kliŝo de la esp. pmk.). — *Nijegorodskaja Kommuna,* 17. 9. 27. — *Le Progrès,* Lyon, 16. 9. 27. — *L'Union,* Bruxelles, 25. 9. 27. — *Le Coopérateur,* Bruxelles, okt. 27. — *Le Tram Belge,* Bruxelles, 1. 9. 27, 1. 10. 27. — *Acción Cooperatista,* Barcelona, 30. 9. 27. — *Bulletin d'Information de l'I. T. F.,* Amsterdam, aŭg.—sept. 27 (tutan esperanto-angulon, interalie pri nia Jarlibro).

Enmetis enesperantajn artikolojn:

Le Sincériste, Waltwilder par Bilsen, Belgio, okt. 27.

Por ĝisfunde esplori la instrumetodojn de esperanto, la Glasgova Laborista Esperanto-Klubo malfermis kurson por instruistoj de esp-o kaj alvokas al tutmondaj grupoj, rondoj aŭ kursoj, korespondi pri la instrutekniko de la lingvo. Ĉion adresu al **Ruby Callery,** 288 Springburn Road, **Glasgow N.**

Korekto. — En n-o 157, pĝ. 1, kol. I, volu meti citilojn antaŭ Kontraŭ kaj post Kühnl (t. e. nur ĉe la Zamenhofaj vortoj) kaj forigi la aliajn. Pĝ. 4, kol. II, malsupre, antaŭ "Amboso" enkrampigota metu "*Nakovalnja*". Pĝ. 7, kol. I, sub "El la Redaktejo", linio 10, post "sendataj" metu: (10 tagojn antaŭ la apero de l' numero). Sampaĝe, kol. II, ĉe 9 853, metu komon post jes, citilojn ĉirkaŭ gluozaj; ĉe Britio metu punkton antaŭ Prof.; ĉe Finnlando, linio 28 de malsupre, anstataŭ kun, legu *per.* *Red.*

ENHAVO:

Presejo: Uns-Produktivgenossenschaft, Leipzig (Germanio)